

STORTINGET

Innst. 101 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:158 S (2021–2022)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Seher Aydar og Tobias Drevland Lund om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne i norsk lovgivning

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme en sak om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettsloven.
2. Stortinget ber regjeringen fremme en sak om å ratifisere tilleggsprotokollene til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kamzy Gunaratnam, Odd Harald Hovland og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Ivar B. Prestbakmo og

Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wettrhus Thorsvik, viser til representantforslaget om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne i norsk lovgivning. Komiteen viser også til brev fra statsråden av 4. mai 2022, som er vedlagt denne innstillingen.

Komiteen viser til at Norge allerede har ratifisert CRPD, og dette representantforslaget omhandler hvorvidt CRPD skal innkorporeres i menneskerettsloven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet har stor sympati for representantforslaget og viser til at personer med funksjonsnedsettelse er en gruppe som utsettes for diskriminering på mange områder i livet, og som har behov for et sterkt og godt rettslig vern.

Disse medlemmer viser til at regjeringen vil inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i norsk lov.

Disse medlemmer viser til at regjeringen nå innhenter en juridisk ekspertvurdering for å ta stilling til hvordan inkorporeringen bør skje. Ekspertvurderingen skal gi regjeringen en anbefaling om hvordan konvensjonen bør innlemmes, og skal særskilt vurdere inkorporering i menneskerettsloven.

Disse medlemmer viser til at vurderingen og anbefalingene skal leveres snarest mulig og senest innen utgangen av 2023.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Norge ratifiserte FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

3. juni 2013, og at ratifikasjon innebærer en forpliktelse til å oppfylle alle krav konvensjonen stiller, uavhengig av gjennomføringsmåte i norsk rett. Disse medlemmer peker på at Høyre i regjering jobbet kontinuerlig for å sikre at norsk lovgivning og offentlig politikk er i tråd med konvensjonen.

Disse medlemmer vil særlig trekke frem Likeverdsreformen regjeringen Solberg lanserte 26. mars 2021. Målet med reformen var blant annet å skape

«et samfunn som evner å gi alle barn og unge muligheter og anerkjennelse, slik at de blir godt rustet til å møte livet de har foran seg» og et «et samfunn hvor det er bruk for alle, og hvor alle sikres lik tilgang til sine rettigheter og plikter».

Videre fremhevet Solberg-regjeringen betydningen av

«å sikre like muligheter til personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse for alle. Familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller funksjonsnedsettelse, er ingen ensartet gruppe. Som alle andre har de forskjellige behov og ulike interesser. Gode tjenester handler om å møte den enkelte med respekt og åpenhet.»

Disse medlemmer viser til Meld. St. 25 (2020–2021) og merknader fra medlemmene fra Høyre i Innst. 570 S (2020–2021).

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet understreker at det er gjennom tydelige politiske prioriteringer man sikrer et samfunn med like muligheter og bruk for alle, slik Likeverdsreformen er et tydelig eksempel på. Ingen av utfordringene mennesker med nedsatt funksjonsevne opplever, vil løses av forslagene som fremmes i dette dokumentet, da rettighetene som følger av konvensjonen, allerede er ivarettatt i norsk rett.

Disse medlemmer viser til at forslaget om å inkorporere konvensjonen i menneskerettsloven har blitt behandlet av Stortinget flere ganger, senest i Innst. 267 S (2020–2021), jf. Dokument 8:3 S (2020–2021). Forslag om ratifikasjon av tilleggsprotokollen til konvensjonen om individklageordninger ble behandlet i Innst. 161 S (2016–2017), jf. Meld. St. 39 (2015–2016) Individklageordningene til i FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Disse medlemmer viser til partienes merknader i de nevnte innstillingene.

Disse medlemmer peker på at man ved å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettsloven gir konvensjonen forrang foran bestemmelser i annen lovgivning, jf. menneskerettsloven § 3. Allerede i dag følger det av presumsjonsprinsippet at norsk lov «så vidt

mulig skal tolkes i samsvar med våre folkerettslige forpliktelser», jf. HR-2016-2591-A avsnitt 48.

Videre viser disse medlemmer til at konvensjonen, i likhet med andre av FNs menneskerettskonvensjoner, har medført opprettelse av en komité for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD-komiteen). CRPD-komiteen gir blant annet uttalelser i klagesaker gjennom individklageordningen etter den valgfrie tilleggsprotokollen. Disse medlemmer viser til at CRPD-komiteen har gitt uttrykk for en vidtrekkende tolkning av flere av konvensjonsbestemmelsene, blant annet artikkel 12 om likhet for loven. CRPD-komiteens vidtrekkende tolkning av artikkel 12 innebærer at staten aldri har anledning til å etablere representasjonsordninger eller fastsette en adgang til å anvende tvang overfor personer med nedsatt funksjonsevne, se Prop. 141 L (2021–2022) om endringer i vergemålsloven mv. side 21. På side 25 fremgår det at regjeringen Støre, i likhet med tidligere regjeringer, er uenig i CRPD-komiteens tolkning. Selv om komitéuttalelser generelt ikke er folkerettslig bindende, har Høyesterett uttalt at det er «klart at slike uttalelser kan ha betydelig vekt som rettskilde», jf. HR-2016-2591-A avsnitt 57.

Disse medlemmer mener en inkorporering av konvensjonen og ratifisering av tilleggsprotokollene vil styrke vekten av uttalelser fra CRPD-komiteen og på den måten redusere det nasjonale politiske handlingsrommet på området. Disse medlemmer viser til at flere av forpliktelsene i konvensjonen er formulert på en slik måte at det gir rom for skjønn. Gitt CRPD-komiteens tolkningsmetode, sammensetning og praksis er det grunn til å være tilbakeholden med å gi CRPD-komiteen for stort spillerom til å styre rettsutviklingen. Disse medlemmer viser for øvrig til de prinsipielle innvendigene i Meld. St. 39 (2015–2016) punkt 8.9.

Disse medlemmer støtter på denne bakgrunn ikke forslaget.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter forslaget og mener det er på høy tid at Norge inkorporerer CRPD i menneskerettsloven og ratifiserer tilleggsprotokollene. Dette medlem viser til at medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti har foreslått dette før, blant annet i Innst. 267 S (2020–2021). Dette medlem viser i den forbindelse til følgende fellesmerknad med Arbeiderpartiet og Senterpartiet fra Innst. 267 S (2020–2021):

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at en av forutsetningene for at Norge skal oppfylle menneskerettighetenes krav om å sikre likestilling for mennesker med funksjonsnedsettelser, er at målgruppen har samme rettsposisjon som andre og likestilles på alle områder. Organisasjoner for og av mennesker med nedsatt funksjonsevne har ved gjentatte henvendelser til Stortinget pekt på urimeligheten av at Norge ikke har

inkorporert FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettsloven. Det vil derfor være viktig at Norge, i likhet med andre nordiske land, gir mennesker med nedsatt funksjonsevne samme rettsbeskyttelse som andre.

Flertallet viser til at mangel på inkorporering av CRPD i menneskerettsloven er med på å gjøre likestillingskampen for mennesker med nedsatt funksjonsevne vanskeligere.

Flertallet mener at selv om Norge har forpliktet seg til å følge FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), vil en inkorporering av konvensjonen tydeliggjøre at diskriminering og fordommer mot funksjonshemmede er et sentralt samfunnsproblem. Det vil også tydeliggjøre funksjonshemmedes rettigheter og styrke likestillingsperspektivet. En inkorporering vil understreke at CRPD likestilles med andre menneskerettighetsinstrumenter og ikke sees på som mindreverdige.»

Dette medlem mener argumentasjonen ovenfor fortsatt står seg, og at det er en unødvendig omvei å sette ned et utvalg for å vurdere om CRPD skal inkorporeres i menneskerettsloven eller ikke, slik regjeringen har varslet.

Komiteens medlem fra Venstre mener at alle skal ha retten til å bestemme over egen hverdag. Nedsatt funksjonsevne skal ikke være til hinder for å kunne leve et selvstendig liv og kunne delta fullt ut på alle livets områder. Dette medlem understreker at dette handler om likestilling, likeverd og en rettighetsfestet frihet til å bestemme over eget liv.

Dette medlem viser til at personer med funksjonsnedsettelse i dag møter barrierer som hindrer full likestilling. Noen har utfordringer med å gjennomføre utdanning, noen faller utenfor arbeidslivet, og noen møter hindringer for deltakelse i kultur- og idrettsliv. Felles for utfordringene er at de gjerne henger sammen og kan resultere i utenforskap, stigmatisering og mangel på likestilling.

Dette medlem viser til at selv om konvensjonen er ratifisert av Norge, er det svært lite kunnskap om konvensjonen i norsk offentlighet. Konvensjonen vil trolig få en større synlighet og praktisk gjennomføringskraft ved inkorporasjon. Dette kan være spesielt viktig for kommunene og andre aktører.

Dette medlem understreker at konvensjonen og tilleggsprotokollene er viktige for å sikre like rettigheter og muligheter. Videre vil en inkorporering av CRPD i menneskerettsloven være en viktig anerkjennelse av at dette handler om grunnleggende menneskerettigheter og ikke helsehjelp.

Dette medlem vil denne på bakgrunn derfor støtte representantforslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne og tilleggsprotokollene i norsk lovgivning.

På bakgrunn av dette fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettsloven.»

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak om å ratifisere tilleggsprotokollene til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme en sak om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettsloven.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme en sak om å ratifisere tilleggsprotokollene til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:158 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martiussen, Seher Aydar og Tobias Drevland Lund om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne i norsk lovgivning – vedtas ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 29. november 2022

Per-Willy Amundsen

leder

Kamzy Gunaratnam

ordfører

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.
TH/tfo

Vår ref.
22/2161

Dato
04.05.2022

Dokument 8:158 S (2021–2022) Representantforslag om å inkorporere FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne i norsk lovgivning

Jeg viser til brev 5. april 2022 fra Justiskomiteen, hvor komiteen ber om departementets uttalelse i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:158 S (2021–2022).

Jeg er enig med forslagsstillerne i at FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) er sentral for å sikre at personer med funksjonsnedsettelse får innfridd sine menneskerettigheter og får mulighet til deltakelse i samfunnet, utdanning og arbeidsliv på lik linje med andre. Forslagsstillerne viser til at inkorporering innebærer at nasjonale lover skal bygge på FN-konvensjonen og ikke være i strid med den og at det ikke er tilfellet ved dagens lovverk. Sistnevnte synspunkt begrunnes ikke nærmere.

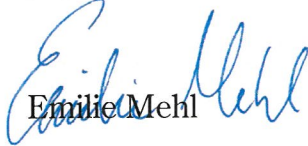
Det er viktig for meg å understreke at Norge har ratifisert CRPD og dermed er bundet til å etterleve konvensjonen. Den folkerettslige forpliktelsen er i dag gjennomført ved transformasjon. Det betyr at konvensjonen er gjennomført ved at lovverket er endret i samsvar med konvensjonsforpliktelsene.

Regjeringen fører en offensiv likestillingspolitikk, og det er viktig for oss å sikre at rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse blir godt ivaretatt. Som det fremgår av Hurdalsplattformen, mener Regjeringen at dette formålet ivaretas best ved

inkorporasjon av CRPD i norsk lov, og vi er i gang med å vurdere hvordan dette punktet skal følges opp.

Tilslutning til individklageordningen under CRPD er et eget spørsmål, som ble behandlet i Stortinget i 2017, jf. Meld. St. 39 (2015-2016) og Innst. 161 S (2016-2017). Forslag om å ratifisere tilleggsprotokollene om individklageordning til FNs barnekonvensjon, FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og CRPD fikk ikke tilslutning i Stortinget. Regjeringen har ikke vurdert dette på nytt.

Med hilsen

Emilie Mehl

